

**QUICK SCAN FLORA EN FAUNAWET
DORPSHUIS LUNTEREN**

WOONSTEDE
CONCEPT

14 december 2010
B02042.000121
075231454 A

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en doel	3
1.2	Gevolgde werkwijze	4
2	Wettelijk kader	5
2.1	Natuurbescherming in Nederland	5
2.1.1	Flora- en faunawet	5
3	Soortenbescherming	10
3.1	Gebiedsbeschrijving	10
3.2	Beschermde soorten	10
3.2.1	Vaatplanten	10
3.2.2	Broedvogels	11
3.2.3	Zoogdieren	11
3.2.4	Reptielen en amfibieën	12
3.2.5	Vissen	12
3.2.6	Insecten en ongewervelden	12
3.3	Mogelijke gevolgen voor beschermde soorten	12
3.4	Toetsing aan de Flora- en faunawet	14
3.5	Voorkomen en beperken van schade	14
3.6	Mogelijkheden voor vrijstelling en ontheffing	14
4	Conclusies en aanbevelingen	16
4.1	Conclusies	16
4.2	Vervolgstappen	17
5	Geraadpleegde bronnen	18
1	Beschermde soorten Flora- en Faunawet	19
2	Stroomschema Flora en Faunawet	20

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1

AANLEIDING EN DOEL

Woonstede is in samenwerking met Draaijer + Partners bv bezig met herontwikkeling in Lunteren, gemeente Ede. De plannen omvatten de sloop van het huidige dorps huis, het snoeien van de kruin van drie monumentale bomen en de nieuwbouw van een dorps huis en 28 appartementen (inclusief half verdiepte parkeerkelder) op de zelfde locatie.

Afbeelding 1.1

Ligging planlocatie van het dorps huis, hoek Dorpsstraat/Boslaan te Lunteren.

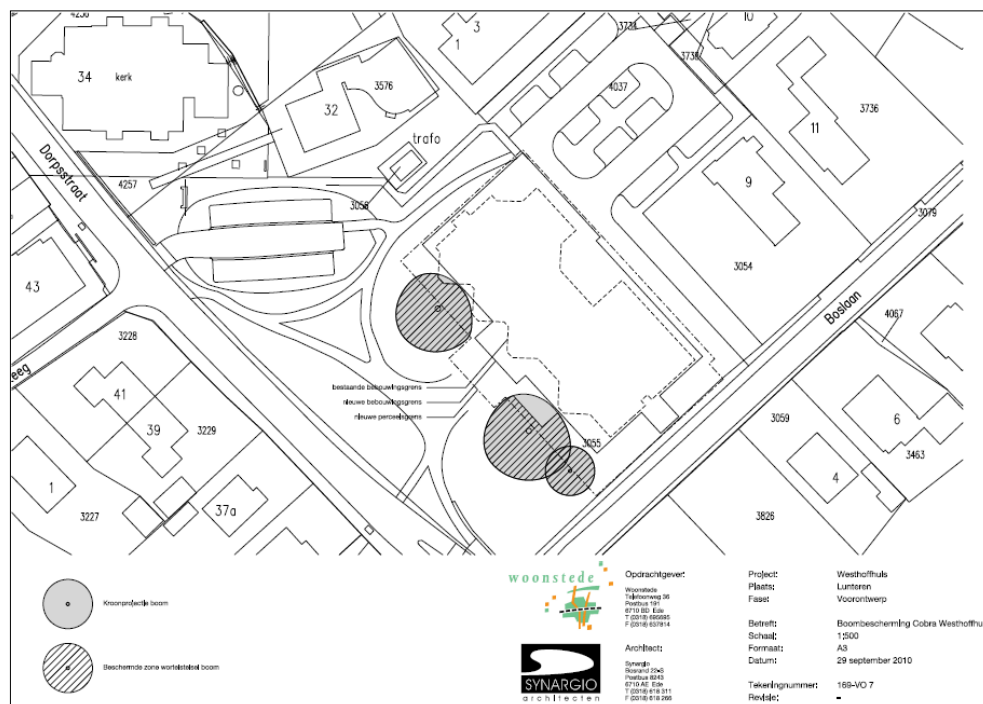
Bron: Google Maps

De planlocatie ligt op de hoek van de Dorpsstraat en de Boslaan, in het midden van de bebouwde kom van Lunteren. Op de planlocatie staan enkele monumentale bomen die mogelijk, net als de te slopen bebouwing, kunnen dienen als vaste verblijfplaats voor vleermuizen en (vaste) nestgelegenheid voor (jaarrond beschermde nesten van) broedvogels. De Veluwe (zowel Natura 2000-gebied als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur) ligt op circa 350 meter ten westen van de planlocatie.

Afbeelding 1.2

De planlocatie met de bestaande bebouwingsgrens (stippellijn), de nieuwe bebouwingsgrens (doorgetrokken lijn) en de drie deels te snoeien monumentale bomen.

1.2**GEVOLGDE WERKWIJZE**

Vanwege de afstand en de aard van de ingreep zijn effecten op het Natura 2000-gebied Veluwe (tevens Ecologische Hoofdstructuur) uitgesloten. Daarom wordt de wet- en regelgeving omtrent gebiedsbescherming in dit onderzoek verder buiten beschouwing gelaten.

Het is wel noodzakelijk om het plan te toetsen aan de Flora- en faunawet. Deze wet regelt de bescherming van in het wild voorkomende inheemse planten en dieren.

Het in dit rapport beschreven onderzoek bestaat uit een veldbezoek en uit literatuurstudie. Het veldbezoek vond plaats op 6 december 2010 in de vorm van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Een habitatgeschiktheidsbeoordeling is een veldonderzoek waarbij op grond van fysieke kenmerken van het terrein een indicatie verkregen wordt van het (mogelijk) voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. Het veldonderzoek vormt samen met de beschikbare literatuur en vrij beschikbare digitale gegevens de basis van deze quick scan.

In paragraaf 4.1 en 4.2 vindt u de conclusies van dit onderzoek en de aanbevolen of benodigde vervolgstappen.

HOOFDSTUK 2 Wettelijk kader

2.1 NATUURBESCHERMING IN NEDERLAND

De juridische bescherming van de Nederlandse natuur is in hoofdlijn geregeld via twee sporen. De soortenbescherming, welke landelijk is geregeld onder de Flora- en faunawet en de gebiedbescherming waarbinnen de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur de belangrijke kaders zijn.

In onderstaande paragraaf wordt nader ingegaan op de wettelijke kaders voor natuurbescherming, die relevant zijn voor dit project: de Flora- en faunawet. De Ecologische Hoofdstructuur en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn in dit project niet relevant.

2.1.1 FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen.

ALGEMENE ZORGPLICHT Artikel 2 Flora- en faunawet

Ten opzichte van eerdere wetgeving voor soortbescherming is nieuw dat alle dieren en planten door de Flora- en faunawet een zekere mate van bescherming genieten, omdat hun bestaan op zichzelf waardevol is, zonder te kijken welk nut de dieren en planten voor de mens kunnen hebben. Dit wordt de intrinsieke waarde genoemd. Vanuit deze intrinsieke waarde is de algemene zorgplicht als vorm van “basisbescherming” opgenomen (artikel 2). Hierin staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. De algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet.

Het is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Er bestaat geen wettelijke sanctie op overtreding. Wel kunnen activiteiten door de Algemene Inspectiedienst (AID) worden stilgelegd.

VERBODSBEPALINGEN

De algemene verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Flora - en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN FLORA - EN FAUNAWET (ARTIKELEN 8 T/M 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

PLICHT OM VOORAF TE TOETSEN

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Deze moet tijdens de uitwerking van zijn plannen of tijdens het plannen van werkzaamheden het volgende in kaart brengen:

- welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en nabij het plangebied voor?
- heeft het realiseren van het plan of de uitvoering van geplande werkzaamheden gevolgen voor deze soorten?
- zijn deze gevolgen strijdig met de algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden, of zodanig uitgevoerd worden dat de invloed op beschermde soorten verminderd of opgeheven wordt?
- is, om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten, vrijstelling mogelijk of ontheffing (ex-artikel 75 van de Flora- en faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist (groep 3a)?
- is er, op basis van een gedegen maatregelenpakket ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen, zicht op een beschikking van het ministerie waarin goedkeuring wordt gegeven voor dit maatregelenpakket (LNV hanteert nu de term "Positieve Afwijzing", eerder werd een ontheffing afgegeven) (groep 3b)?
- welke voorwaarden zijn verbonden aan vrijstellingen of ontheffingen en welke consequenties heeft dit voor de uitvoering van het plan?

VRIJSTELLINGEN EN ONTHEFFINGEN

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling, wordt door het

ministerie van LNV goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen, of is het mogelijk van de minister van LNV ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen verschillende groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen worden benoemd in het "Besluit van 28 november 2000 houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten", kortweg genoemd "Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten". Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels.

Groep 1: Algemene soorten waarvoor een vrijstelling geldt (aangewezen volgens art 75 lid 5; "Tabel 1").

Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel blijft ook voor deze soorten de algemene zorgplicht van kracht.

Groep 2: Overige soorten waarvoor een vrijstelling geldt wanneer volgens een gedragscode gewerkt wordt (volgens art 75 lid 5; "Tabel 2").

Voor een aantal soorten geldt een vrijstelling mits volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Wanneer een dergelijke gedragscode (nog) niet beschikbaar is, kan een ontheffingsprocedure worden doorlopen. Een ontheffing kan alleen worden verleend, indien de beoogde ruimtelijke ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort(en) en er zorgvuldig wordt gehandeld. Eventueel moeten hiertoe mitigerende en compenserende maatregelen genomen worden. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Groep 3a: bij AMvB aanvullend aangewezen soorten (aangewezen volgens art 75 lid 6; streng beschermde soorten; "Tabel 3").

Voor volgens art 75 lid 6 bij AMvB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:
 - dwingende reden van groot openbaar belang;
 - ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin);
 - enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade;
- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er zorgvuldig wordt gehandeld.

Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Groep 3b: Soorten van Bijlage IV van de Europese habitatrichtlijn (aangewezen volgens art 75 lid 6; streng beschermde soorten; "Tabel 3").

Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:
 - dwingende reden van groot openbaar belang
 - Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". Volgens de AMvB kan dit wel, echter recente uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is.
 - enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade;
- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er zorgvuldig wordt gehandeld.

Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (LNV hanteert nu de term "Positieve Afwijzing"). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Groep 4: vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing is;
- er tevens sprake is van één van de volgende belangen
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van luchtverkeer;
 - volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing kan worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (versturende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de volgende categorieën van vogelsoorten:

- **Categorie 1:** vaste rust- en verblijfplaatsen;
- Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
- **Categorie 2:** nesten van koloniebroeders;
Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- **Categorie 3:** honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing;
Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- **Categorie 4:** vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen;
Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Daarnaast is er een categorie van nesten van vogelsoorten die, mits er geen (zwaarwegende) ecologische omstandigheden zijn, niet jaarrond beschermd zijn, maar wel om een onderzoeksinspanning vragen:

- **Categorie 5:** niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst.
Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck¹. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

¹ Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.

HOOFDSTUK 3 Soortenbescherming

3.1

GEBIEDSBESCHRIJVING

De planlocatie ligt binnen de bebouwde kom van Lunteren op de hoek van de Dorpsstraat en de Boslaan, en bestaat uit het huidige uit één bouwlaag bestaande dorpshuis en de drie te snoeien bomen.

Foto 3.1

Impressie van de planlocatie: linksboven; overzicht vanaf het westen van de locatie, verder met de klok mee enkele detailopnames

3.2

BESCHERMDE SOORTEN

3.2.1

VAATPLANTEN

De ondergrond van de planlocatie is verhard en bestaat verder uit regelmatig onderhouden heggeltes en grasveld. De bebouwing heeft geen oude vochtige muren, waarop bijvoorbeeld bijzondere varens zouden kunnen groeien. Bijzondere beschermde plantensoorten zijn daarom op de planlocatie niet te verwachten. Aanvullende inventarisatie is niet nodig.

3.2.2

BROEDVOGELS

Tijdens het veldbezoek werden merel, houtduif, en kauw op de planlocatie waargenomen. In één van de monumentale bomen werd een nest van vermoedelijk houtduif gezien (zie Afbeelding 3.3). Vaste nesten of holten in de bomen zijn niet aangetroffen.

Het dak van het dorps huis is plat met enkele koepels en is niet geschikt voor vogels met jaarrond beschermde nesten.

Het gebied, en dan met name de bomen en de begroeiing tegen en om het dorps huis, is geschikt als broedgebied voor veel voorkomende vogels van tuinen en parken.

Afbeelding 3.3

Nest in de meest noordwestelijke van de drie monumentale bomen

3.2.3

ZOOGDIEREN

Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek werden geen (sporen of holen van) grondgebonden zoogdieren waargenomen. De directe omgeving van het dorps huis is verhard en daarmee niet geschikt als leefgebied voor grondgebonden zoogdieren. Het omliggende gebied bestaat uit regelmatig onderhouden grasveld en is beperkt geschikt als foerageer- of leefgebied voor mol, huismuis, huisspitsmuis en egel (tabel 1 Flora- en faunawet). Op basis van de karakteristieken van het gebied en landelijke verspreidingsgegevens kan aanwezigheid van andere (streng beschermde) soorten worden uitgesloten. Inventarisatie in voorjaar/zomer is niet nodig.

Vleermuizen

De monumentale bomen zijn dik en massief. De bast is intact: geen holten of kieren die geschikt zouden zijn als verblijfplaats voor streng beschermde (tabel 3 Flora- en faunawet) vleermuissoorten.

Het gebouw van het dorps huis biedt mogelijk wel gelegenheid voor zomerverblijfplaatsen voor vleermuizen. Boven alle glaspartijen – met uitzondering van die met zonnewering – bestaat er ruimte achter de gevelbeplating (zie Afbeelding 3.4). Die ruimte kan door gebouwbewonende vleermuizen gebruikt worden als zomer- of paarverblijfplaats. De volgende soorten kunnen hiervoor gebruik maken van het gebouw: gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Deze soorten verblijven meestal in nauwe ruimten van een gebouw, zoals achter gevelbetimmering, luiken en spouwmuuren.

Afbeelding 3.4

Ruimtes achter de gevelbeplating die mogelijk worden gebruikt door vleermuizen.

3.2.4**REPTIELEN EN AMFIBIEËN*****Reptielen***

Zandhagedis en levendbarende hagedis komen volgens de landelijke verspreidingsgegevens wel in de nabijheid voor, maar op basis van de karakteristieken van het plangebied (ingesloten in de bebouwde kom, verhard) kan aanwezigheid worden uitgesloten. Aanvullende inventarisatie is niet nodig.

Amfibieën

Aanwezigheid van amfibieënsoorten kan op basis van landelijke verspreidingsgegevens en de karakteristieken van het plangebied (ingesloten in de bebouwde kom en geen waterpartijen in de nabijheid) worden uitgesloten. Aanvullende inventarisatie is niet nodig.

3.2.5**VISSSEN**

De aanwezigheid van beschermde vissoorten wordt op de planlocatie uitgesloten. De planlocatie bevat geen waterpartijen. Aanvullende inventarisatie is niet nodig.

3.2.6**INSECTEN EN ONGEWERVELDEN**

Op basis van landelijke verspreidingsgegevens en de karakteristieken van het terrein (geen vegetatie of andere landschapselementen die voor bijzondere soorten van belang zijn) kan enig belang voor streng beschermde soorten van deze groep worden uitgesloten. Aanvullende inventarisatie is niet nodig.

3.3**MOGELIJKE GEVOLGEN VOOR BESCHERMDE SOORTEN**

De belangrijkste ingrepen met mogelijke gevolgen voor beschermde soorten zijn:

- Opschonen van het terrein: het snoeien van bomen.
- Sloopwerkzaamheden aan het gebouw.
- Grond- en graafwerkzaamheden.

De mogelijke gevolgen voor beschermde soorten door de ingrepen zijn:

- Door het snoeien van de bomen kan broedgelegenheid van vogels verloren gaan.
- Door sloopwerkzaamheden aan het gebouw kunnen belangrijke verblijfplaatsen van streng beschermde vleermuizen vernietigen.

- Door grond- en graafwerkzaamheden kan eventueel leefgebied (winterverblijfplaatsen, holten, voortplantingswater) van grondgebonden zoogdieren verstoord worden of verloren gaan.

3.4 TOETSING AAN DE FLORA- EN FAUNAWET

Tabel 3.1

Beschermde soorten waarop de Flora- en faunawet van toepassing is

Beschermde soorten	Verbodsbepaling
Alle voorkomende broedvogels	Verontrusten van dieren (art.10) Vernietigen van nesten en verstoring van verblijfplaatsen (art. 11)
Mol, huisspitsmuis en egel	Verontrusten van dieren (art.10) Vernietigen van holen en/of verblijfplaatsen (art. 11)
Gewone dwergvleermuis en laatvlieger	Verontrusten van dieren (art.10) Vernietigen van verblijfplaatsen (art. 11)

3.5 VOORKOMEN EN BEPERKEN VAN SCHADE

In onderstaand ecologisch protocol is een aantal maatregelen en uitvoeringsvoorschriften opgenomen waarmee de negatieve gevolgen voor in het wild voorkomende beschermde diersoorten zoveel mogelijk voorkomen kunnen worden.

- Schade aan broedvogels dient altijd voorkomen te worden. De werkzaamheden (dienen minimaal buiten het broedseizoen van vogels (dus vóór half maart en na half juli) te worden gestart. Deze periode is een indicatie: sommige broedvogels hebben een afwijkende broedperiode. Er kan alleen onder voorwaarden - mits er geen broedvogels worden verstoord - in het broedseizoen worden doorgewerkt.
- Bij grondwerkzaamheden één kant op werken, om het voor dieren mogelijk te maken de werkzaamheden te ontvluchten.
- Terreindelen die gehandhaafd blijven, worden zoveel mogelijk met rust gelaten.
- Vanuit de algemene zorgplicht dient tijdens de werkzaamheden continu te worden gelet op aanwezigheid van al dan niet beschermde planten en dieren. Bij aantreffen van dieren en planten moet worden voorkomen dat deze gedood of verwond c.q. onnodig aangetast (bij planten) worden. In het geval dat een ingreep toch samenvalt met de aanwezigheid van beschermde soorten, worden passende maatregelen genomen of er wordt naar een andere oplossing gezocht.

3.6 MOGELIJKHEDEN VOOR VRIJSTELLING EN ONTHEFFING

Door de uitvoering te laten plaatsvinden volgens het ecologisch werkprotocol kan een deel van de negatieve gevolgen voor beschermde soorten voorkomen of beperkt worden. Echter niet alle schade is te vermijden, waardoor voor een aantal soorten verbodsbepalingen worden overtreden. De Flora- en faunawet biedt mogelijkheden om uitzonderingen te maken op de verbodsbepalingen, in de vorm van vrijstellingen en ontheffingen. Dit is in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 3.1

Mogelijke vrijstellingen en ontheffingen

Beschermingsniveau Flora- en faunawet	Beïnvloede soorten
Tabel 1. Soorten met algemene vrijstelling	Mol, huisspitsmuis en egel
Tabel 2. Overige soorten met voorwaardelijke vrijstelling	-
Tabel 3 en vogels. Streng beschermde soorten zonder vrijstelling	Vleermuizen, broedende vogels

Doordat er een reële kans bestaat op overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van streng beschermde soorten, zullen er vervolgstappen moeten worden genomen. In Hoofdstuk 4 wordt nader op deze benodigde stappen worden ingegaan.

HOOFDSTUK

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1**CONCLUSIES**

Op grond van dit onderzoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

Broedvogels

- Door naleving van het ecologisch protocol (zie § 3.5) kan een deel van de negatieve gevolgen voor broedvogels voorkomen of beperkt worden.
- Op de planlocatie komen momenteel geen broedvogels voor met een vaste broedlocatie (categorie 1 t/m 5).

Vleermuizen

- De ruimte achter de gevelbeplating van het dorpshuis wordt mogelijk als kraam-, zomer- of paarverblijfplaats gebruikt door vleermuizen. Vernietiging van deze verblijfplaatsen is een overtreding van Artikel 11 van de Flora- en faunawet.
- Voor overtreding van verbodsbepalingen jegens vleermuizen is het niet mogelijk een ontheffing aan te vragen. Negatieve effecten zullen gemitigeerd moeten worden.
- Er dient nader onderzoek te worden gedaan naar het voorkomen van vleermuizen en hun gebruik van het plangebied, waarna de passende maatregelen (de benodigde mitigatie) vastgesteld kunnen worden om te worden opgenomen in een mitigatieplan.

Grondgebonden zoogdieren

- Niet alle schade is te vermijden, waardoor voor een aantal grondgebonden zoogdieren verbodsbepalingen kunnen worden overtreden. Voor de mogelijk aanwezige zoogdieren (tabel 1) gelden vrijstellingen.

Algemeen

- Voor de vrijgestelde soorten en niet beschermde soorten blijft wel de zorgplicht gelden. Aan de zorgplicht kan worden voldaan door tijdens de uitvoering de maatregelen uit het ecologisch protocol te volgen.

4.2

VERVOLGSTAPPEN

- Er dient een aanvullend onderzoek plaats te vinden naar het voorkomen van vleermuizen die mogelijk gebruik maken van de aanwezige ruimtes achter de gevelbeplating. Dit onderzoek kan plaatsvinden in de periode half maart tot half oktober.
- Indien vleermuizen gebruik maken van de aanwezige ruimtes achter de gevelbeplating, dient de vernietiging van de verblijfplaatsen gemitigeerd te worden.
- Na inventarisatie van het gebruik van het gebied door vleermuizen, zal er een *pro forma* ontheffingsaanvraag ingediend moeten worden, waarin de toe te passen mitigerende maatregelen worden voorgelegd.
- Het bevoegd gezag zal deze aanvraag beoordelen en in geval van goedkeuring een 'positieve afwijzing' van de ontheffingsaanvraag doen. Wanneer ervoor gekozen wordt de ontheffingsaanvraag onderdeel te laten zijn van de Omgevingsvergunning (Wabo), dan is de gemeente bevoegd gezag. Wanneer wordt gekozen om de toetsing aan de Flora en Faunawet niet mee te laten lopen met de Omgevingsvergunning, dan doet Dienst Regelingen van DLG de beoordeling van de ontheffingsaanvraag..

HOOFDSTUK 5

Geraadpleegde bronnen

Websites

- Ministerie van LNV www.minlnv.nl
- RAVON, www.ravon.nl
- Vlindernet, www.vlindernet.nl
- Zoogdierverseniging, www.zoogdierverseniging.nl
- Floron, www.floron.nl
- www.waarneming.nl

Literatuur

- Veldgids Europese zoogdieren, P. Twisk, A. van Diepenbeek en J.P. Bekker (2010), KNNV Uitgeverij
- Veldgids Amfibieën en reptielen, T. Stumpel en H. Strijbosch (2006), KNNV Uitgeverij
- Met vleermuizen overweg, Dienst Weg- en Waterbouwkunde (2004), Ministerie van Verkeer en Waterstaat
- Heukels' Flora van Nederland, R. van der Meijden, Rijksherbarium/Hortus Botanicus, Rijksuniversiteit Leiden
- Waarnemingenverslag 2007 Dagvlinder, libellen en sprinkhanen, EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie
- Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten!, Brochure Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
- Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet, Brochure Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

BIJLAGE 1

Beschermde soorten Flora- en Faunawet

Tabel 1: Algemene soorten		tweekleurige bosspitsmuis veldmuis vos wezel woelrat		Sorex coronatus Microtus arvalis Vulpes vulpes Mustela nivalis Arvicola terrestris		Slakken wijngaardslak Helix pomata			
Zoogdieren aardmuis bosmuis dwergmuis bunzing dwergspitsmuis egel gewone bosspitsmuis haas hermelijn huisspitsmuis konijn mol ondergrondse woelmuis ree rosse woelmuis Microtus agrestis Apodemus sylvaticus Micromys minutus Mustela putorius Sorex minutus Erinaceus europaeus Sorex araneus Lepus europaeus Mustela erminea Crocidura russula Oryctolagus cuniculus Talpa europaea Pitymys subterranus Capreolus capreolus Clethrionomys glareolus		Reptielen en amfibieën bruine kikker gewone pad middelste groene kikker kleine watersalamander meerkikker Mieren behaarde rode bosmier kale rode bosmier stronkmier zwartrugbosmier Reptielen en amfibieën bruine kikker gewone pad middelste groene kikker kleine watersalamander meerkikker Mieren behaarde rode bosmier kale rode bosmier stronkmier zwartrugbosmier		Rana temporaria Bufo bufo Rana esculenta Triturus vulgaris Rana ridibunda Formica rufa Formica polyctena Formica truncorum Formica pratensis		Vaatplanten aardaker akkerklokje brede wespenorchis breed klokje dotterbloem* gewone vogelmelk grasklokje grote kaardenbol kleine maagdenpalm knikkende vogelmelk koningsvaren slanke sleutebloem zwanebloem *m.u.v. spindotterbloem rood bosvogeltje ruig klokje schubvaren slanke gentiaan goldbaai spaanse ruitler steenanjer steenbreekvaren stengellose sleutelbloem Hieracium amplexicaule Catapodium rigidum Asplenium scolopendrium Anthriscus silvestris Anacamptis pyramidalis Herminium monorchis Juniperus communis Parietaria judaica Listera cordata Drosera intermedia Gentiana pneumonanthe Campanula glomerata Corallorhiza trifida Gentiana cruciata Veronica longifolia Drosera anglica Orchis mascula Viscum album Epipactis palustris Erysimum cheiri Parnassia palustris Arabis hirsuta sagittata Aceras anthropoporphorum Campanula persicifolia Orchis purpurea Campanula rapunculoides Gymnocapulum robertianum Dactylorhiza majalis praetermissa Drosera rotundifolia		Lathyrus tuberosus Campanula rapunculoides Epipactis helleborine Campanula latifolia Caltha palustris Ornithogalum umbellatum Campanula rotundifolia Dipsacus fullonum Vinca minor Ornithogalum nutans Osmunda regalis Primula elatior Butomus umbellatus Cephalanthera rubra Campanula trachelium Ceterach officinarum Gentianella amarella Orchis militaris Cirsium dissectum Dianthus deltoides Asplenium trichomanes Primula vulgaris Hieracium amplexicaule Catapodium rigidum Asplenium scolopendrium Anrrica montana Hammarbya paludosa Gentianella campestris Salvia pratensis Dactylorhiza incarnata Ophrys insectifera Neottia nidus-avis Adonis vernalis Orchis coriophora Myrianthes trifoliata Campanula patula Platanthera bifolia Myrica gale Colchicum autumnale Frillaria meleagris Origanum vulgare Cephalanthera longifolia Pseudorhiza alba Viola lutea calaminaria Leucopium aestrum Asplenium adiantum nigrum Kevers vliegende hert Kreeftachtigen rivierkreeft Rana arvalis Triturus cristatus Pelobates fuscus Podarcis muralis Rana lessonae Bufo calamita Alytes obstetricans Lacerta agilis Maculinea nausithous Lycena dispar Maculinea teletus Maculinea arion Coenonympha hero Oxygastra curtisii Ophiogomphus cecilia Leucorhina pectoralis Aeshna viridis Sympecma paedisca Leucorhina albifrons Stylurus flavipes Leucorhina caudalis Conegonus oxyrhynchus Acipenser sturio Luronium natans Liparis loeselii Aplum repens Spiranthes aestivalis Dytiscus latissimus Graphoderus bilineatus Cerambyx cerso Osmoderma eremita Unio crassus	
Tabel 2: Overige soorten		Dama dama Cervus elaphus Scurus vulgaris Halichoerus grypus Apodemus flavicollis Martes foina Sus scrofa		Goodyera repens Gentianella germanica Gentianella ciliata Epipactis muelleri Pseudofumaria lutea Dactylorhiza maculata Coeloglossum viride Asplenium viride Listera ovata Gymnadenia conopsea Primula veris Orchis morio Spiranthes spiralis Anacamptis pyramidalis Herminium monorchis Juniperus communis Parietaria judaica Listera cordata Drosera intermedia Gentiana pneumonanthe Campanula glomerata Corallorhiza trifida Gentiana cruciata Veronica longifolia Drosera anglica Orchis mascula Viscum album Epipactis palustris Erysimum cheiri Parnassia palustris Arabis hirsuta sagittata Aceras anthropoporphorum Campanula persicifolia Orchis purpurea Campanula rapunculoides Gymnocapulum robertianum Dactylorhiza majalis praetermissa Drosera rotundifolia		rood bosvogeltje ruig klokje schubvaren slanke gentiaan goldbaai spaanse ruitler steenanjer steenbreekvaren stengellose sleutelbloem Hieracium amplexicaule Catapodium rigidum Asplenium scolopendrium Anthriscus silvestris Anacamptis pyramidalis Herminium monorchis Juniperus communis Parietaria judaica Listera cordata Drosera intermedia Gentiana pneumonanthe Campanula glomerata Corallorhiza trifida Gentiana cruciata Veronica longifolia Drosera anglica Orchis mascula Viscum album Epipactis palustris Erysimum cheiri Parnassia palustris Arabis hirsuta sagittata Aceras anthropoporphorum Campanula persicifolia Orchis purpurea Campanula rapunculoides Gymnocapulum robertianum Dactylorhiza majalis praetermissa Drosera rotundifolia		Cephalanthera rubra Campanula trachelium Ceterach officinarum Gentianella amarella Orchis militaris Cirsium dissectum Dianthus deltoides Asplenium trichomanes Primula vulgaris Hieracium amplexicaule Catapodium rigidum Asplenium scolopendrium Anthriscus silvestris Anacamptis pyramidalis Herminium monorchis Juniperus communis Parietaria judaica Listera cordata Drosera intermedia Gentiana pneumonanthe Campanula glomerata Corallorhiza trifida Gentiana cruciata Veronica longifolia Drosera anglica Orchis mascula Viscum album Epipactis palustris Erysimum cheiri Parnassia palustris Arabis hirsuta sagittata Aceras anthropoporphorum Campanula persicifolia Orchis purpurea Campanula rapunculoides Gymnocapulum robertianum Dactylorhiza majalis praetermissa Drosera rotundifolia	
Zoogdieren damhert edelhert eekhoorn grijze zeehond grote bosmuis steenarter Wild zwijn Reptielen en amfibieën alpenwatersalamander levendbarende hagedis Dagvlinders moerasparelmoervlinder vals heideblauwtje Vissen bormpje kleine modderkrulper meerval rivierdonderpad Noemachellus barbatulus Cobitis taenia Silurus glanis Cottus gobio Vaatplanten aangebrande orchis apiesorchis beenbreek bergklokje bergpachthorchis bijenorchis blaasvaren blauwe zeedistel bleek bosvogeltje bokkenorchis brede orchis bruinrode wespenorchis daslook Orchis ustulata Orchis simia Narthecium ossifragum Campanula rhomboidalis Platanthera chlorantha Ophrys apifera Cystopteris fragilis Eryngium maritimum Cephalanthera damasonium Himantoglossum hircinum Dactylorhiza majalis Epipactis atrorubens Allium ursinum		dennenorhisch dutse gentiaan franjogentiaan geelgroene wespenorchis gele feltkloem gevlekte orchis groene nachtorchis groensteel grote keverorchis grote muggenorchis gulden sleutelbloem harlekijn herfstschoeforchis hondskruid honingorchis jeneverbes klein glaskruid kleine keverorchis kleine zonnedauw klokjesgentiaan kluiswinklokje koraalwortel kruisbladgentiaan lange ereprijs lange zonnedauw mannetjesorchis maretak moeraswespenorchis muurbloem parnassia pijlscheefklokje poeporchis pradtklokje purperorchis rapunzelklokje rechte driehoeksvaren rietorchis ronde zonnedauw		rood bosvogeltje ruig klokje schubvaren slanke gentiaan goldbaai spaanse ruitler steenanjer steenbreekvaren stengellose sleutelbloem Hieracium amplexicaule Catapodium rigidum Asplenium scolopendrium Anthriscus silvestris Anacamptis pyramidalis Herminium monorchis Juniperus communis Parietaria judaica Listera cordata Drosera intermedia Gentiana pneumonanthe Campanula glomerata Corallorhiza trifida Gentiana cruciata Veronica longifolia Drosera anglica Orchis mascula Viscum album Epipactis palustris Erysimum cheiri Parnassia palustris Arabis hirsuta sagittata Aceras anthropoporphorum Campanula persicifolia Orchis purpurea Campanula rapunculoides Gymnocapulum robertianum Dactylorhiza majalis praetermissa Drosera rotundifolia		vliegende hert Kreeftachtigen rivierkreeft Rana arvalis Triturus cristatus Pelobates fuscus Podarcis muralis Rana lessonae Bufo calamita Alytes obstetricans Lacerta agilis Maculinea nausithous Lycena dispar Maculinea teletus Maculinea arion Coenonympha hero Oxygastra curtisii Ophiogomphus cecilia Leucorhina pectoralis Aeshna viridis Sympecma paedisca Leucorhina albifrons Stylurus flavipes Leucorhina caudalis Conegonus oxyrhynchus Acipenser sturio Luronium natans Liparis loeselii Aplum repens Spiranthes aestivalis Dytiscus latissimus Graphoderus bilineatus Cerambyx cerso Osmoderma eremita Unio crassus			
Tabel 3: Soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB		woudparelmoervlinder zilvervlek		Melitaea diamina Clossiana euprosyne		hekkikker kamsalamander knoflookpad muurhagedis poelkikker rugstreeppad zomersleutelpad zandhagedis			
Bijlage 1 AMvB Zoogdieren das boomarter eekelmuis gewone zeehond veldspitsmuis waterspitsmuis Reptielen en amfibieën adder hazelworm ringslang vinpootsalamander vuursalamander Vissen beekprik bittervoorn elrits gestippelde alver grote modderkrulper rivierprik Dagvlinders bruin dikkopje dwergblauwtje dwergdikkopje groot geaderd wijfje grote fsvogelvlinder heideblauwtje lepapeg kalkgraslanddikkopje kelzermantel klaverblauwtje purperstreepparelmoervlinder rode vuurvlinder hippothoe rouwmantel tweekleurig hoobestje veenbeparelmoervlinder veenhoibeestje veldparelmoervlinder Meles meles Martes martes Elanoides quercinus Phoca vitulina Crocidura leucodon Neomys fodiens Vipera berus Anguis fragilis Natrix natrix Triturus helveticus Salamandra salamandra Lampetra planeri Rhodius cericeus Phoxinus phoxinus Alburnoides bipunctatus Mispurnus fossilis Lampetra fluviatilis Erynnis tages Cupido minimus Thymelicus acteon Aporia crataegi Limenitis populi Plebejus argus Strymonia id-album Spialia sertorius Argynnis paphia Cyaniris sembarus Brenthis ino Palaeochoyphonus Nymphalis antiopea Coenonympha arcania Bolania aquilonis Coenonympha tullia Melitaea cinxia		Bijlage IV HR Zoogdieren baardveermuis bechstein's vleermuis bever bosveermuis brandt's vleermuis bruinvuis euraziatische lynx franjestaart gewone dolfijn gewone dwergveermuis gewone grootoorveermuis grijze grootoorveermuis grote hoefijzernerus hamster hazelmuis ingekorven vleermuis kleine dwergveermuis kleine hoefijzernerus laafvlieger meervleermuis mopsveermuis nathusius' dwergveermuis noordse woelmuis otter rosse vleermuis tuimelaar tweekleurige vleermuis vale vleermuis waterveermuis wilde kat wilflankdolfijn witsnuitdolfijn Reptielen en amfibieën boomkikker geelkruispad gladde slang		Zoostera marina Myotis mystacinus Myotis bechsteinii Castor fiber Nyctalus leisleri Phocoena phocoena Lynx lynx Myotis nattereri Delphinus delphis Pipistrellus pipistrellus Plecotus auritus Plecotus austriacus Rhinolophus ferrumequinum Cricetus cricetus Muscardinus avellanarius Myotis emarginatus Pipistrellus pygmaeus Rhinolophus hipposideros Eptesicus serotinus Myotis dasycneme Barbastella barbastellus Pipistrellus nathusii Microtus oeconomus Lutra lutra Nyctalus noctula Turstrops truncatus Vespertilio murinus Myotis myotis Myotis daubentonii Felis silvestris Lagenorhynchus acutus Lagenorhynchus albobrostris Hyla arborea Bombina variegata Coronella austriacus		Rana arvalis Triturus cristatus Pelobates fuscus Podarcis muralis Rana lessonae Bufo calamita Alytes obstetricans Lacerta agilis Maculinea nausithous Lycena dispar Maculinea teletus Maculinea arion Coenonympha hero Oxygastra curtisii Ophiogomphus cecilia Leucorhina pectoralis Aeshna viridis Sympecma paedisca Leucorhina albifrons Stylurus flavipes Leucorhina caudalis Conegonus oxyrhynchus Acipenser sturio Luronium natans Liparis loeselii Aplum repens Spiranthes aestivalis Dytiscus latissimus Graphoderus bilineatus Cerambyx cerso Osmoderma eremita Unio crassus			

BIJLAGE 2

Stroomschema Flora en Faunawet

Stroomschema

